

Lingua

Lingua # 1 / 2020

*pomo d'amore,
pomme d'amour*

Liebesapfel

tomatl

*tomate,
tomato,
tomata*

pomodoro, pomo d'oro

Läs mer om tomater i olika språkdräkt i Ingmar Söhrmans artikel på sidan 41

UR INNEHÅLLET

- "Translanguaging" – ett fenomen värt att uppmärksamma
- Parallell läsning av texter i original och översättning
- Vad har datorn emot *which*?
- "Le mariage de plaisir" – Några nedslag i en roman av Tahar Ben Jelloun med fokus på dagens marockanska samhälle
- "Encuentro ELE" en Barcelona 2019
- Japansk kultur i svenskt översättningsperspektiv

UTBLICKAR

- ❖ Engelska
- ❖ Franska
- ❖ Spanska
- ❖ Tyska

Lingua är organ för
Språklärarnas
riksförbund

Några nedslag i debattboken *Isak Skogstads obekväma sanningar om skolan*

Elisabeth Tegelberg

Isak Skogstad, lärare, skoldebattör och nyligen rekryterad som skolpolitisk expert av Liberalerna, har i debattboken *Isak Skogstads obekväma sanningar om skolan* (Natur & Kultur 2019) samlat sina tankar om och synpunkter på dagens svenska skola. Författaren har gjort sig känd som en stridbar debattör i skolpolitiska frågor och har varit en flitig skribent i dagspressen. Han har regelbundet fört fram inslag i dagens skola, i lärarutbildningarna och i den svenska skolpolitiken som han anser vara förödande såväl för elever och lärare som för samhället i stort.

Inledningsvis skall påpekas att Isak Skogstad är traditionalist när det gäller skolundervisning, han försvarar förmedlingspedagogik och ämneskunskaper och han är starkt kritisk till de progressiva undervisningsmetoder som är centrala hos konstruktivisterna. Läraren bör vara en auktoritet, det skall råda arbetsro i klassrummet och det är inte eleverna som skall bestämma undervisningens utformning och innehåll, hävdar Skogstad. Likaså ställer han sig kritisk till det individuella fokus som stipuleras i kursplaner, och som följaktligen har fått fotfäste i svensk skolundervisning, sedan ett antal decennier tillbaka. Detta synsätt är enligt författaren till förfång för kollektivet. Han vill i stället betona ”laget framför jaget” eftersom ambitionen att individualisera klassrumsundervisningen efter varje elevs behov är orealistisk – försöken att realisera den tänkta individualiseringen riskerar att få negativa konsekvenser, både för svaga och starka elever, och är dessutom frustrerande för lärarna med tanke på dess utopiska karaktär, anser Skogstad.

I *Isak Skogstads obekväma sanningar om skolan* understryker författaren vid upprepade tillfällen

vad forskningen har kommit fram till när det gäller inläring, liksom vikten av att utgå från vetenskapligt vederhäftiga undersökningar och anamma de resultat de lägger fram. Det kognitiva betydelse skall inte underskattas, detta gäller inte minst de neurovetenskapliga landvinningar som gjorts i fråga om arbetsminne och långtidsminne och de effekter som olika undervisningsmetoder har på inläringen, påpekar Skogstad. Det har, menar han, inte tagits vederbörlig hänsyn i kursplaner och i lärarutbildningar till seriös forskning på detta och andra områden. Han belyser sina idéer och åsikter med talrika citat från vetenskapliga studier och återger många uttalanden från skolpolitiker och debattörer av mer eller mindre polariserat slag. Varje kapitel i boken avslutas med en utförlig bibliografi för den som vill läsa vidare inom det område som har behandlats.

Författaren tar upp olika fenomen relaterade till skolan, pedagogiken och utbildningspolitiken. Oavsett vilka åsikter man har om hans ståndpunkter, kan man konstatera att boken är välskriven och välstrukturerad och att den borde vara av intresse för både lärare och skolpolitiker,

och även i hög grad för föräldrar, att ta del av. Den ger en panoramabild av de skolrelaterade frågor som varit och är aktuella i den ständigt pågående skoldebatten, i media och annorstädes. Man kan kanske invända att mycket av det stoff som diskuteras är känt sedan tidigare, men förtjänsten är att ha samlat de stora och väsentliga frågorna i en bok och att därmed ha kunnat ge en översikt över de mest debatterade och kontroversiella skolfrågorna under de senaste decennierna. Som bokens titel anger, är det fråga om en partsinlaga, som man naturligtvis kan förhålla sig till på olika sätt beroende på vad man själv har för inställning till skolans roll och rådande undervisningsmetoder.

De ämnen Isak Skogstad går i närkamp med i sin bok är minnesprocesser, undervisningsmetoder, läxor och prov, lärarutbildningar, pedagogisk forskning, förmågor och faktakunskaper, skolans digitalisering, den finska skolan, skolmarknaden, läroplaner och kunskapssyn, disciplin, inkludering, lärarkompetens och ekonomiska konsekvenser. Vi får också inlednings- och avslutningsvis ta del av Skogstads egna upplevelser från skolan – han var mobbad i grundskolan, fick byta skola, fann sig väl till rätta på gymnasiet och tyckte att ämneslärarutbildningen var ett slöseri med tid. Hans egna lärare var en inspirationskälla för honom och han uttrycker sin uppskattning och tacksamhet i slutordet. Jag kommer här att ta upp några av de frågor som berörs i boken och som jag har funnit av intresse att kommentera lite närmare.

När det gäller det kognitiva perspektivet, framhåller Skogstad att experter (som redan har tillgång till en stor mängd fakta och kunskaper) och ”noviser” (elever) lär sig på olika sätt, och att många vetenskapliga studier har visat att noviserna gynnas av handfast, lärarledd undervisning. Den progressiva pedagogiken, som betonar processer mer än resultat, har fått för

stort inflytande i svensk skola, anser författaren, och det förhållandet att eleverna då själva skall söka kunskap och bearbeta den är till förfång för dem som kommer från mindre privilegierade miljöer. På samma sätt vänder han sig mot

att elever med kognitiva (eller andra typer av) problem integreras i vanliga klasser i stället för att få riktad specialundervisning, ett förhållande som varken gagnar de utsatta eleverna (integrering är inte samma sak som inkludering) eller dem som inte har några särskilda problem (vilka inte sällan blir distraherade eller får för lite uppmärksamhet). Skogstad kommenterar också de ekonomiska vinster som kan vara lockande för kommunerna vid sådana beslut.

Urholkningen av läraryrket och dess avtagande status på senare tid är också något som diskuteras i boken. Kommunaliseringen har inte varit av godo, enligt författaren, och lärarrollens inriktning mot ”social coach” – ”auktoritetsskolan” skulle ersättas av ”aktivitetsskolan” – har heller inte haft positiva effekter. Lärarens roll skall vara kunskapsförmedlarens och hen skall vara en auktoritet i klassrummet, understryker Skogstad vid upprepade tillfällen. Han tar också upp de problem han ser med grupparbeten och pekar bl.a. på maskningseffekten, den s.k. Ring-

elmanneffekten, liksom på att elevernas olika bakgrundskunskaper och engagemang i ämnet avspeglar sig i lärandet inom ramen för grupparbeten. Det faktum att det ibland blir animerade diskussioner vid grupparbeten skall inte tas till intäkt för att det sker ett verkligt lärande, framhåller författaren. Dock förnekar han inte att det också finns vissa fördelar med att arbeta i grupp och att det i viss utsträckning är en motiverad metod.

Skogstad är, kanske inte helt oväntat, en förespråkare av både läxor och prov. Han menar att diskussionen inte bör gälla läxornas vara eller icke vara utan deras utformning och han uppmanar lärarna att utnyttja läxornas potential. Enkla läxor som inte kräver föräldrahjälp, t.ex. repetitionsuppgifter, ges som exempel på bra utformning – repetition bidrar dessutom till att kunskaperna lättare fastnar i elevernas långtidsminne. Skogstad betonar också provens roll för att stärka inläringen, den s.k. testeffekten, en metod som han anser länge ha varit relativt bortglömd till förmån för provens roll som ”kunskapsmätare” och ”rangordnare”. Prov ger även eleverna tillfälle att identifiera kunskapsluckor och progression i studierna, skriver han. Det är framför allt prov i form av flervalsalternativ som tilltalar författaren. Nya studier visar att flervalsprov där ”samtliga svarsalternativ är rimliga” stärker både elevernas minne och deras förmåga att resonera kring olika alternativ, framhåller Skogstad.

Vad beträffar lärarutbildningarna, frågar sig författaren vilken nytta de gör och vad som är utmärkande för lärarskicklighet. Han skriver att de flesta av oss känner duktiga lärare utan lärarutbildning, liksom vi känner dåliga sådana med lärarutbildning, och han erkänner att lärarskicklighet kan vara ett svårbedömt begrepp. Hans åsikt är att det bör vara skolans kunskapsuppdrag som står i centrum och att lärararskicklig-

het skall bedömas med utgångspunkt från hur mycket den undervisande läraren lyckas lära eleverna. Han påtalar här även bristen på seriösa svenska undersökningar om lärarutbildningarnas betydelse för att frambringa skickliga lärare, vilket gör att vi egentligen inte vet någonting om den nytta lärarutbildningarna gör. Han ställer sig kritisk till att metodiken inte får större plats i lärarutbildningarna, att för stort utrymme där lämnas åt pedagogikens historia och att kurslitteraturen vid många lärosäten saknar relevant och aktuell litteratur om inläringens förutsättningar. Han uppmanar läsarna att vara kritiska mot icke trovärdiga vetenskapliga studier – det finns många sådana, skriver han – och att vara på sin vakt mot formuleringen ”Forskning visar...”, vilken ofta inte har något annat syfte än att legitimera de åsikter som framförs.

Faktakunskaper har i Sverige under lång tid undervärderats (”korvstoppling”), skriver Skogstad, och understryker samtidigt att de faktakunskaper vi lagrar i vårt långtidsminne väsentligt underlättar vår vardag i stort som i smått. I detta sammanhang hävdar han att generiska förmågor inte går att lära ut, att forskare har framlagt bevis för att dessa förmågor är ”domänspecifika”: man kan ha kreativ förmåga på ett område men helt sakna sådan på andra. Seriösa studier har enligt Skogstad även visat att ämneskunskaper har stor betydelse för elevernas läsförståelse och för utvecklingen av denna: ju större kunskaper man har om ett ämne, desto lättare har man att ta till sig en text om ämnet, och goda kunskaper kan förvandla verbalt svaga läsare till starka läsare.

Isak Skogstad fastslår, föga kontroversiellt, att skolan skall vara en trygg plats för alla, men han konstaterar att så inte är fallet och att disciplinproblem idag kräver mycket tid och energi. Disciplinproblem är en av orsakerna till att lärarna flyr läraryrket, liksom den utsatta posi-

tion de befinner sig i då deras kompetens ofta ifrågasätts på ett lättvindigt sätt. Han påpekar vidare att de elever som utgör ett hot mot lärare och andra elever sällan stängs av och att stökiga elever vanligtvis inte behöver ta några konsekvenser av sina handlingar. Studiero behövs för både lärare och elever, lärarauktoriteten är viktig och de elever som bryter mot reglerna måste få ta konsekvenserna av sina handlingar; ”regler utan konsekvenser är inga regler” är författarens ståndpunkt. Lärarna i dagens skola är kompetenta, skriver han, men deras arbetsbelastning är för hög och lärarrollen för fragmentariserad. Han anser att det är politikernas plikt att specificera vad som skall prioriteras när resurserna skärs ned och att det inte är lärarnas roll att lösa samhällsproblem som de inte är

ansvariga för – de skall vara kunskapsförmedlare, inte ägna sig åt ”det sociala uppdraget”. Om läraryrkets kvalitet stärks, blir också yrket mer attraktivt, vilket är i högsta grad angeläget, framhåller Skogstad. En av slutsatserna är att bra lärare och goda kunskapsresultat i skolan är ekonomiskt lönsamma för samhället och en ovärderlig, långsiktig investering för landet.

ELISABETH TEGELBERG
är redaktör för *Lingua*.

Ny handbok i engelska för årskurs 7–9

Level up hjälper dina elever att utvecklas
som läsare, skribenter, samtalspartner,
lyssnare, källkritiker och digitala aktörer.

Beställ smakprov på nok.se/levelup

NATUR &
KULTUR

